

Дата: 20 вересня 2025р.

Клас: 6

Предмет: Мова. Література

Завдання:

Мова : 1. Вивчити напам'ять (Н.)
українську абетку (ст. 102,
кн. Мова). 2. Вир. 5, ст. 10 - переписати
до зошита 1-й абзац.

Літ-ра : 1. Значи що таке усна народна
творчість, міф, легенда.

2. Легенда Чому не живе коло людини
(ст. 13-14), Неопам'яте курки (ст. 15-16).

3. Вірш В. Симоненка Моя мова - напам'ять.

2. Як саме, за народним міфом, утворилися скелі на берегах мальовничої річки Рось?
3. Випишіть у зошит імена героїв міфу «Берегиня» у дві колонки: 1) ті, які належать до світу добра; 2) ті, які належать до світу зла.

АНАЛІЗУЄМО

4. Від якого дієслова утворилось ім'я міфологічної богині Берегині?
5. Чого навчала людей Берегиня? Знайдіть відповідні рядки й зачитайте. Чому люди слухали її слова й раділи?
6. Який момент у міфі «Берегиня» найбільш напружений? Поясніть свою відповідь.

▲ Зображення Берегині на вишитому рушнику

МІРКУЄМО

7. Чому Чорнобог розлютився на безкорисливих помічників людей і хотів знищити Сварога й Берегиню?

8. Червоні «стріли Перуна», «соколи», які, за міфом, були вишиті на одязі Берегині, й досі можна побачити на вишитих рушниках, сорочках, скатертинах. Про що це свідчить?

ЧОМУ ПЕС ЖИВЕ КОЛО ЛЮДИНИ

ЛЕГЕНДА

Давно, дуже давно жив самотний пес. Надокучило йому самому блукати в лісі, і він вирішив знайти собі друга-товариша, з котрим би жив. Але хотів, аби цей товариш був найсильнішим з усіх тварин. Лісові звірята радили йому піти до вовка. Пішов пес до нього й каже:

– Вовче, брате, живімо разом.

Вовк відповів:

– Чом би й ні!

Почали жити разом. Раз, як ночували в лісі, почув пес якийсь шелест і почав трястися-боятися. Збудив вовка, а той йому каже:

– Будь тихо, бо прийде ведмідь і з'їсть нас!

Здогадався тоді пес, що ведмідь сильніший за вовка. Пішов до ведмедя й каже:

– Ведмедю, братику, живімо разом!

– Коли разом, то разом, – відповів ведмідь.

Минула коротка доба. Одного разу зранку почув пес якийсь шелест і злякався. Пробудився ведмідь та й сказав:

– Ховаймося в корч, бо ще надійде лев та роздере нас обох!

Подумав пес, що лев має бути сильніший. Залишив ведмедя й пішов до двору короля лева.

– Леве, леве, королю звірів, живімо разом!

– Хіба що за слугу прийму тебе, – відповів лев.

Пес залишився з ним. Одного разу ввечері пес злякався й почав вити та гавкати. Вибіг лев зі своїх царських палат і каже йому:

– Мовчи, бо ще надійде людина й застрелить нас обох!

Пес замовк, але здогадався, що людина має бути сильніша, коли її лев боїться. Пішов пес до людини й пристав на службу до неї. Від того часу й живе пес із людиною (За С. Плачиндою).

ПЕРЕВІРЯЄМО

1. Розгляньте уважно ілюстрацію («хмару слів») на цій сторінці. Виберіть назви тварин, що згадані в легенді «Чому пес живе коло людини».
2. Розташуйте в правильній послідовності істот, з якими пес хотів дружити.

Лев

Вовк

Людина

Ведмідь

3. Перекажіть легенду «Чому пес живе коло людини» від імені пса. Розпочати можна такими словами: «Колись ніхто не хотів мене захистити...».

АНАЛІЗУЄМО

4. Чи безкорисливо пес намагався знайти собі приятеля? А за якими критеріями вибираете приятеля ви?
5. Висловіть своє ставлення до головного героя цієї легенди. Що в характері пса вам подобається, а що – ні?
6. Які фантастичні елементи притаманні легенді «Чому пес живе коло людини»? Як ви сприймаєте той факт, що звірі розмовляють, мислять, роблять власний вибір?

МІРКУЄМО

7. Чому пса влаштовувала роль слуги в могутнього лева, але не влаштовувало те, що цар звірів виявився боягузом?
8. Про що свідчить той факт, що пес залишився жити з людиною? Як про це сказано в тексті?
9. У легенді йдеться про те, що людина сильніша від лева. А чим вона сильніша: фізичною силою чи чимось іншим? Відповідь поясніть.

ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

10. Легенда пояснює, чому пес живе коло людини. Але у творі не сказано, за що людина цінує собак. Придумайте короткий фанфік (5–7 речень) як логічне продовження народної легенди про те, для чого людина приручила собаку. Пояснення, як написати фанфік, і його зразок можна знайти в електронному додатку за QR-кодом на с. 2.

ЦІКАВО ЗНАТИ

В українському фольклорі багато прислів'їв і приказок про собак.

- ▶ Вивченого пса нічим не підкупиш.
- ▶ І собака на того не гавкає, чий хліб їсть.
- ▶ І собака чує, хто його годує.
- ▶ Кожний пес перед своїм порогом сміливий.
- ▶ Не клади псові пальця в зуби, бо вкусить.
- ▶ Пес тримається людини, а кіт – хати.
- ▶ Собака від хліба не втече.

- А які ще прислів'я та приказки про собак ви знаєте?

НЕОПАЛИМА КУПИНА

ЛЕГЕНДА

Було це дуже давно. Два королі – польський та угорський – об'єднали свої війська й підступили до стін славного міста Дорогобужа. Захисникам града передали листа. Пропонували без битви відчинити міські брами, вийти в поле без зброї і здатися в полон. За це королі обіцяли всім зберегти життя. В іншому разі – місто буде спалено й на ласку переможців сподіватися нічого.

Коли минув відведений час на роздуми, із Дорогобужа вийшов посланець. Воїни зустріли його й провели на узвишшя, де на золочених стільчиках сиділи королі.

– Я приніс відповідь на ваш лист, – сказав посланець і передав угорському та польському владарям бадиліну з листям, подібним до ясенного, з блідо-рожевим суцвіттям на верхівці.

– Як?! – здивувалися владарі. – Оце й усе? Посланець поклонився:

▲ Ікона Божої Матері «Неопалима Купина» (середина 19 ст.)

– Мені старійшини доручили передати тільки це. А ще веліли сказати, якщо вам цього зілля замало, то ось довкола вас на пагорбі його цвіте скільки завгодно.

Зібрали королі своїх радників і наймудріших мужів. Думали, думали – ніяк не зрозуміють, що саме захисники міста сказали їм цим зелóm. Коли знайшовся один:

– Я знаю це зілля. Воно горить і не згорає.

Він узяв із багаття гілку, що палала, і підніс її до квітучого куща. У ту ж мить увесь кущ спалахнув голубувато-зеленкуватим полум'ям. Та ще через мить полум'я згасло. І всі побачили, що кущ стоїть неушкоджений – так само рожевоквітний, усміхнений.

І всі зрозуміли, що саме відповіли захисники Дорогобу-жа на ультиматум¹.

І мовив угорський король польському:

– Ми ніколи не завоюємо цієї країни. Тому я повертаю своїх воїнів додому. І тобі раджу зробити те саме.

Давно це було...

Відтоді сотні разів вороги хотіли завойовувати наш край, але кожного разу залишалися з облизнем. А край зеленіє під синім небом та ясным сонцем. І щоліта тут рожево квітують кущі неопалимого зелá, утверджуючи незнищенність української землі та її народу.

Неопалима купина. Так називають це зелó. Здавна так називають (За Є. Шморгуном).

¹ Ультиматум – категорична вимога, яку супроводжує погроза.

ПЕРЕВІРЯЄМО

- Чужоземним володарям посланець передав

А гроші	В бадилину
Б грамоту	Г шаблю
- Коли полум'я згасло, усі побачили, що

А від куща залишився попіл	В на кущі з'явилися нові квітки
Б кущ зник із пагорба	Г кущ залишився неушкоджений

АНАЛІЗУЄМО

- Що пропонували чужинці захисникам міста? Яку відповідь отримали від містян?
- Що змусило ворогів відступити від міста без бою?
- Який учинок угорського короля свідчить про те, що він – розважлива людина? На підставі чого він сказав такі слова: «Ми ніколи не завоюємо цієї країни»?

МІРКУЄМО

- Назва якої легендарної рослини зашифрована в ребусі? Що вона символізує?

